

Бърнард Меламъд

Оплаквачите

Някогашният сортировач на яйца Кеслър живееше сега сам от социалната си осигуровка. Преминал вече шейсет и петте, той можеше все още да си намери доходна работа при не един търговец на масло и яйца, защото умееше да сортира и степенува бързо и безпогрешно, но беше по природа несговорчив и се славеше като кавгаджия, та търговците на едро минаваха и без него. Затова след време се оттегли и заживя скромно с пенсията си. Кеслър обитаваше малък евтин апартамент на последния етаж в един порутен жилищен блок в Ийст Сайд. Вероятно защото живееше на толкова много стъпала, никой не си правеше труда да го посети. Беше доста самотен, както бе прекарал и по-голямата част от живота си. По едно време имаше семейство, но неспособен да изтърпи нито жена си, нито децата си, които непрекъснато му се пречкаха, след няколко години той просто ги напусна. Оттогава така и не ги видя, защото не ги потърси нито веднъж, а и те не го търсеха. Трийсет години бяха изминали. Нямаше представа къде са, пък и не мислеше много за това.

В блока, макар че бе живял там десет години, почти не го познаваха. Наемателите от двете страни на неговия апартамент на петия етаж, едно италианско семейство с трима сина на средна възраст и сбръчканата им майка, и една мрачна бездетна немска двойка на име Хофман, никога не му казваха Добър ден, нито пък той ги поздравяваше, когато се качваше или слизаше по тясното дървено стълбище. Някои от хората в къщата разпознаваха Кеслър, когато го подминаваха по улицата, но мислеха, че живее другаде на същата пресечка. Дребният, гърбав домоуправител Игнейс го познаваше най-добре, тъй като бяха играли няколко пъти пинакъл, но Игнейс, обикновено губещият, защото не умееше да играе на карти, след време престана да се качва горе. Оплака се на жена си, че не може да понася вонята на жилището му, че просто му се повдига от мръсотията в апартаментата с вехтошарските мебели. Управителят му беше създал такова име и сред другите на етажа и те го избягваха като вмирисан старец. Кеслър схващаше това, но ги презираше до един.

Един ден Игнейс и Кеслър се скараха затуй, че Кеслър трупа мазни, преливащи с боклук торби в шахтата за смет, вместо да използва кофа. От дума на дума взеха да си разменят грубости, докато накрая Кеслър тръшна вратата в лицето на домоуправителя. Игнейс изтърча пет етажа надолу по стълбището и заруга стареца пред невъзмутимата си съпруга. Случи се така, че собственикът Грубър, дебел човек с неизменно угрижена физиономия и с развлечени дрехи, за които отиваха купища плат, се намираще в сградата, за да провери ремонта на канализацията и разгневият Игнейс му разказа за неприятностите, които си има с Кеслър.

Описа, като си стискаше носа, миризмата в Кеслъровия апартамент, и го нарече най-мръсния човек, когото изобщо е срещал. Грубър знаеше, че домоуправителят му преувеличава, но се чувстваше обременен от финансови тревоги, които качваха кръвното му до невероятни височини, така че разреши въпроса бързо, казвайки „Дай му срок да напусне“. Никой от наемателите в къщата не беше подписвал договор за наем още от войната и Грубър беше сигурен, че ако въпросът се повдигне, той лесно ще може да оправдае изгонването на Кеслър, като изтъкне, че е бил нежелателен наемател. Сети се, че Игнейс би могъл да мацне пласт евтина боя на стените и апартаментът можеше да бъде даден под наем на някого за пет долара повече от онова, което плащаше старецът.

Същия ден след вечеря Игнейс изкачи победоносно стълбите и почука на Кеслъровата врата. Сортировачът на яйца отвори и като видя кой е, моментално затръшна вратата. Игнейс се разкрещя пред затворената врата:

– Г-н Грубър каза да напуснеш. Не те искаме тука. Мръсотииите ти осмърдяха цялата къща.

Последва мълчание, но Игнейс чакаше и се наслаждаваше на думите си. И макар след пет минути все още да не се чуваше никакъв звук, домоуправителят продължи да стои там, като си представяше как старият еврейн трепери зад заключената врата. Заговори отново:

– Имаш две седмици срок, до първи, след това се изнасяй, иначе г-н Грубър и аз ще те изхвърлим.

Игнейс видя как вратата бавно се отваря. Сам се изненада от уплахата си при вида на стареца. Докато отваряше вратата, приличаше на труп, който наглася сам капака на ковчега си. Но макар да изглеждаше като мъртвец, гласът му беше жив. Бликна ужасяващо пронизителен от гърлото му, бълващ проклетия върху всеки ден от живота на Игнейс. Очите му бяха зачервени, бузите му хлътнали, а рядката му брадица мърдаше възбудено. Сякаш отслабваше с всеки крясък.

На домоуправителя вече му беше станало безразлично, но не можа да понесе толкова много обиди наведнъж и изкрещя:

– Мръсен стар негодяй, изчезвай без разправи!!

На това разгневеният Кеслър се закле, че ще трябва първо да го убият и след това да изнесат оттам трупа му.

На сутринта на първи декември Игнейс намери в пощенската си кутия сгъната мръсна хартия, з която бяха увити Кеслъровите двайсет и пет долара. Показа я същата вечер на Грубър, когато собственикът дойде да събере наемите. След като съзерцава в продължение на една

минута разсеяно парите, Грубър се намръщи отвратно.

– Струва ми се, че ти казах да напусне. – Да, г-н Грубър – съгласи се Игнейс. – Казах му.

– Ама че загубен навлек! – каза Грубър, – Давай ключовете.

Игнейс донесе връзката с резервни ключове и Грубър, дишайки тежко, заизкачва с тропот безкрайното стълбище. Въпреки че си почиваше на всяка площадка, умората от изкачването и обилно леещата се от него пот увеличиха раздражението му.

Когато стигна на последния етаж, заудря с юмрук по вратата на Кеслър.

– Аз съм Грубър, собственикът. Отворете. Не последва отговор, нито някакво раздвижване отвътре, така че Грубър пхна ключа в ключалката и го завъртя. Кеслър беше барикадирал вратата с един долап и няколко стола. Грубър се принуди да подпре с рамо вратата и да я избута, за да влезе в антрето на слабо осветения двустаен апартамент. Блед като платно, старецът стоеше на прага на кухнята. .,

– Предупредих те да се измиташ оттук – каза Грубър високо. – Изнасяй се или ще се обадя на районния съдия-изпълнител.

– Г-н Грубър – подхвана Кеслър.

– Не ме занимавай с тъпите си извинения, махай се, разбираш ли? – Той се огледа. – Прилича на вехтошарски магазин и смърди на клозет. Ще ми трябва цял месец да почистя.

– Миризмата е от зелето, което готвя за вечеря. Почакайте, ще отворя прозореца и тя ще изчезне.

– Когато изчезнеш ти, ще изчезне и тя – Грубър извади обемистия си портфейл, изброи дванадесет долара, прибави петдесет цента и тропна парите върху долапа.

– Имаш още две седмици до петнайсети, след което трябва да се измиташ, защото иначе ще те гоня с изпълнителен лист. И да не съм чул нахални приказки. Махай се, върви някъде, където не те познават, там може да ти дадат квартира.

– Не, г-н Грубър – горещо възрази Кеслър. – Нищо не съм направил и тук ще си остана.

– Не си играй с кръвното ми – каза Грубър. – Ако не напуснеш до петнайсети, лично аз ще тегля шута на мършавия ти задник.

След което си тръгна и заслиза тежко по стълбите.

Дойде петнайсети и Игнейс намери дванайсетте долара и 50 цента в пощенската си кутия. Обади се на Грубър и му каза.

– Ще извадя изпълнителен лист – изкрещя Грубър. Нареди на

домоуправителя да напише на Кеслър бележка, че парите му не се приемат и да му я пхне под вратата. Игнейс така и стори. Кеслър върна парите в пощенската кутия, но Игнейс отново написа бележка и я пхна заедно с парите под вратата на стареца.

След един ден Кеслър получи копие от съдебното решение за опразване на квартирата. Там пишеше да се яви пред съда в петък в десет часа сутринта, за да мотивира отказа си да опразни квартирата поради продължително нестопанисване и нанесени щети на чужда собственост. Официалният документ изпълни Кеслър с неописуем ужас, тъй като никога през живота си не се беше явявал пред съд. Не се яви в определения ден.

Съдия-изпълнителят пристигна още същия следобед с двама яки помощници. Игнейс отключи Кеслъровата врата и докато те си проправяха път към апартамента, домоуправителят се втурна по стълбите, за да се скрие в мазето. Независимо от воплите и сцените на Кеслър, двамата помощници методично изнесоха оскъдните му мебели и ги подредиха отвън на тротоара. След което изнесоха и самия Кеслър, въпреки че се наложи да избият вратата на банята, тъй като старецът се беше заключил вътре. Хванали здраво ръцете и мършавите крака на стареца, двамата помощници го понесоха ритач и стенещ по стълбището. На улицата го сложиха да седне върху един стол сред вехториите си. Горещият съдия-изпълнител заключи вратата с катинар, доставен от Игнейс, подписа някакъв документ, който връчи на жената на домоуправителя, след което той и помощниците му се качиха на един автомобил и си заминаха.

Кеслър седеше върху разглобения стол на тротоара. Валеше и дъждът скоро премина в суграшица, а той все още седеше там. Минувачите заобикаляха купчината му. Гледаха Кеслър, а Кеслър гледаше в нищото. Не носеше нито шапка, нито палто, снегът се сипеше върху него и той постепенно приличваше на част от лишеното му от владение движимо имущество. Не след дълго се зададе сбръчканата италианка от най-горния етаж с двама от синовете си, всеки натоварен с претърпкана пазарска чанта. Като позна Кеслър, седнал сред мебелите си, тя запищя. Пищеше на италиански в лицето му, въпреки че той не ѝ обръщаше никакво внимание. Стоеше съсухрена на площадката пред блока и размахваше тънките си ръце, а увисналата ѝ уста ядовито се гърчеше. Синовете ѝ се опитаха да я успокоят, но тя продължи да пищя. Показаха се няколко съседа да видят кой вдига врявата. Накрая двамата сина, неспособни да измислят нещо друго, оставиха на земята пазарските си чанти, вдигнаха Кеслър от стола му и го понесоха нагоре по стълбите. Хофман, другият

Кеслъров съсед, изпили с помощта на малка триъгълна пила катинара и Кеслър беше внесен в апартамента, от чието владение беше лишен. Игнейс крещеше на всички, като ги наричаше с мръсни имена, но тримата мъже слязоха долу и качиха столовете на Кеслър, счупената маса, долапа и стария му железен креват. Струпаха всички мебели в спалнята. Кеслър седна на ръба на кревата и зариде. Малко по-късно, след като старата италианка донесе супена чиния с врели макарони, подправени с домашен сос и настърган кашкавал, всички си тръгнаха.

Игнейс се обади на Грубър, Собственикът ядеше и храната се втвърди на бучки в гърлото му.

– Ще ги изхвърля всичките, копелета недни – изкрещя той.

Сложи си шапката, качи се на колата си и подкара през лапавицата към блока. През цялото време мислеше за грижите си: високите цени на ремонтите, трудно беше да се поддържа къщата, може би някой ден щеше да се срути. Беше чел за подобни неща. Изведнъж фасадата на някоя къща се отделя от останалата ѝ част и се разбива като вълна на улицата. Грубър проклинаше стареца, задето го вдигна от вечеря. Когато стигна до къщата, грабна Игнейсовите ключове и се изкачи по изкривеното стълбище. Игнейс се опита да го последва, но Грубър му каза да си стои в дупката, че дяволите ще го вземат. Но Игнейс използва удобен случай и без да го види собственикът, се прокрадна след него. Грубър завъртя ключа и влезе в тъмния Кеслъров апартамент. Завъртя електрическия ключ и видя стареца да седи отпуснато на ръба на кревата. На пода в нозете му имаше чиния с втвърдени макарони.

– Какво търсиш тук? – изтрещя Грубър. Старецът седеше неподвижно.

– Не знаеш ли, че е противозаконно? Влизаш в чужди владения и нарушаваш закона. Отговаряй!

Кеслър остана безмълвен.

Грубър попи челото си с голяма пожълтяла носна кърпа.

– Слушай, приятелче, ще си създадеш ужасни неприятности. Ако те хванат тук, може да се озовеш и в затвора. За добро те съветвам.

За негова изненада Кеслър го погледна с мокри, преливащи от сълзи очи.

– Какво съм ви сторил? – горчиво се разрида той. – Кой изхвърля от къщата си човек, който е живял там десет години и си плаща наема всеки месец навреме? Какво съм сторил, кажете ми? Кой причинява болка на човека без причина? Вие Хитлер ли сте или евреи? – през цялото време се блъскаше в гърдите с юмрук.

Грубър си свали шапката. Слушаше внимателно, като в началото не знаеше какво да каже, но после отговори:

– Слушай, Кеслър, нямам нищо лично против тебе. Аз съм собственикът на тази къща и тя се разпада. Плащам сметки до небето. Когато наемателите не са грижливи, трябва да напуснат. Ти си нехаен и се караш с домоуправителя ми, така че трябва да напуснеш. Тръгни си утре сутринта, и повече няма да говорим. Но ако не опразниш апартамента, ще бъдеш отново изхвърлен. Ще се обадя на съдия-изпълнителя.

– Г-н Грубър – каза Кеслър, – няма да си отида. Ако искате, убийте ме, но няма да си отида.

Игнейс побягна от вратата, тъй като Грубър си тръгна вбесен. На следващата сутрин, след неспокойна нощ, изпълнена с тревоги, собственикът потегли с автомобила си към канцеларията на съдия-изпълнителя. По пътя се отби в една сладкарница, да си купи цигари и там реши да говори още веднъж с Кеслър. Беше му хрумнала мисълта да предложи на стареца квартира в държавен блок.

Подкара към къщата и почука на вратата на Игнейс..

– Старчето още ли е горе?

– Не знам дали е горе, г-н Грубър – домоуправителят беше притеснен.

– Какво значи не знам?

– Не съм го виждал да излиза. Преди малко погледнах през ключалката, но нищо не се мърда.

– - Че защо не отключи с твоя ключ?

– Беше ме страх – нервно отвърна Игнейс.

– От какво се боиш?

Игнейс не пожела да каже.

Страх се надигна и у Грубър, но той не го показа. Грабна ключовете и се заизкачва умислено по стълбите, като от време на време вземаше по Две стъпала.

На почукването му не отговори никой. Докато отключваше, изби го обилна пот.

Старецът беше там, жив, седнал без обувки на пода в спалнята.

– Слушай, Кеслър – каза собственикът облекчено, макар че главата му бучеше- – Имам една идея. Ако направиш каквото ти казвам, край на мъките ти.

Той обясни предложението си на Кеслър, но сортировачът на яйца не го слушаше. Очите му бяха сведени, а тялото му бавно се накланяше настрани. Докато Грубър приказваше, старецът мислеше за онова, което

бе префучало през съзнанието му докато седеше долу на тротоара под падалия сняг. Беше премислил окаения си живот, спомни си как, още млад, си заряза семейството, напусна жена си и трите си невинни дечица, без дори да се опита по някакъв начин да ги осигури, без в течение на толкова много години – бог да му е на помощ – да се помъчи поне веднъж да разбере живи ли са, не са ли, Как е възможно в един толкова кратък живот човек да направи толкова много злини? Тази мисъл го покрусил и, спомнил цялото си минало, той застана и задра с нокти плътта си.

Грубър се изплаши от размерите на Кеслъровото страдание. Може би трябва да му позволи да остане, помисли си той. После, докато наблюдаваше стареца, осъзна, че свит на пода, той сякаш оплакваше мъртвец. Седеше там, побелял от пости и се поклащаше напред-назад, а от брадата му беше останала само сянката ѝ.

Нещо тук не бе наред – Грубър се постара да си обясни какво, но цялата работа му се стори потискаща. Усети, че трябва да избяга навън, да се махне, но се видя да пада, да се търкаля пет етажа надолу, изстена пред разбития образ на самия себе си, проснат в края на стълбището. Само че се намираще все още тук, в спалнята на Кеслър, и слушаше как старецът се моли. Някой е мъртъв, промърмори Грубър. Предположи, че Кеслър е получил лоши известия, но инстинктивно знаеше, че не е така. После със страшна сила го озари мисълта, че оплаквачът оплаква него самия: той беше мъртвецът.

Това го потресе. Потеше се жестоко и почувства в себе си огромна концентрирана тежест, която си проправяше път нагоре, за да пръсне главата му. В продължение на цяла минута очакваше да получи удар, но чувството мъчително премина и той остана като смачкан.

Когато след малко се огледа из стаята, тя бе чиста, обляна в дневна светлина и уханна. Тогава Грубър изпита непоносими угризения за начина, по който се беше отнесъл към стареца. С вик на срам издърпа чаршафа от кревата на Кеслър, уви го около себе си, отпусна се на пода и се превърна в оплаквач.

КРАЙ

© Бърнард Меламъд
© 1985 Александра Велева, превод от английски

Bernard Malamud

Източник: <http://bezmonitor.com>
Сканиране, разпознаване и редакция: Виктор

Издание:

Бърнард Меламъд. Говорещият кон
Профиздат, март 1988 г.
Редактор: Кръстан Дянков
Редактор на издателството: Георги Борисов
Техн. редактор: Марияна Иванова
Коректор: Катя Цонева

The Stories of Bernard Malamud. Farrar /Straus/ Giroux, New York, 1983

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1948>]